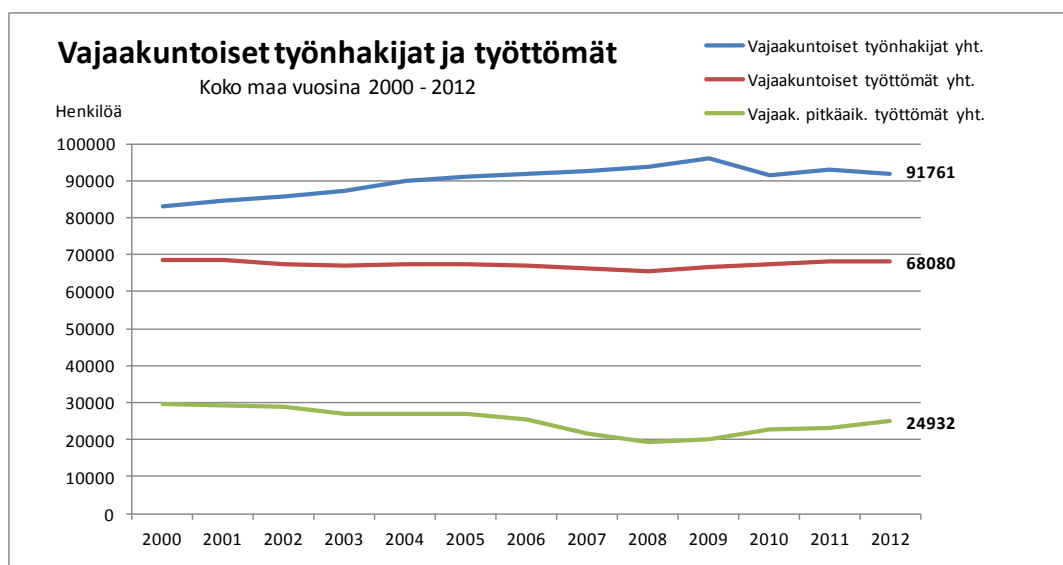

Heikossa työmarkkina-asemassa olevien henkilöt – tilastollista tarkastelua

Työ- ja elinkeinotoimistoissa oli vuoden 2012 aikana vajaakuntoisia¹ (nyk. vammaisia ja pitkäaikaissairaita) työnhakijoita kaikkiaan 91 761. Heistä työttömiä oli 68 080 ja uusia työttömiä 22 111 henkilöä. Pitkäaikaistyöttömiä vajaakuntoisista oli yhteensä 24 932.

Vajaakuntoisten työnhakijoiden määrä on noussut tasaisesti lähes koko 2000-luvun, mutta tasaantunut vuoden 2009 jälkeen nykyiselle tasolle. Vuoteen 2011 verrattuna vajaakuntoisia työnhakijoita oli vuonna 2012 jonkin verran vähemmän. Vajaakuntoisten työttömien määrässä ei ole kymmenessä vuodessa tapahtunut suuria muutoksia. Pitkäaikaistyöttömien osuus tästä ryhmästä on kuitenkin ensin pienentynyt vuodesta 2000 vuoteen 2008, mutta lähtenyt sen jälkeen lievään kasvuun. (TEM, 2001-2013.)

TEM (2001-2013): Vajaakuntoisten työnvälitystilastot vuosilta 2000-2012.

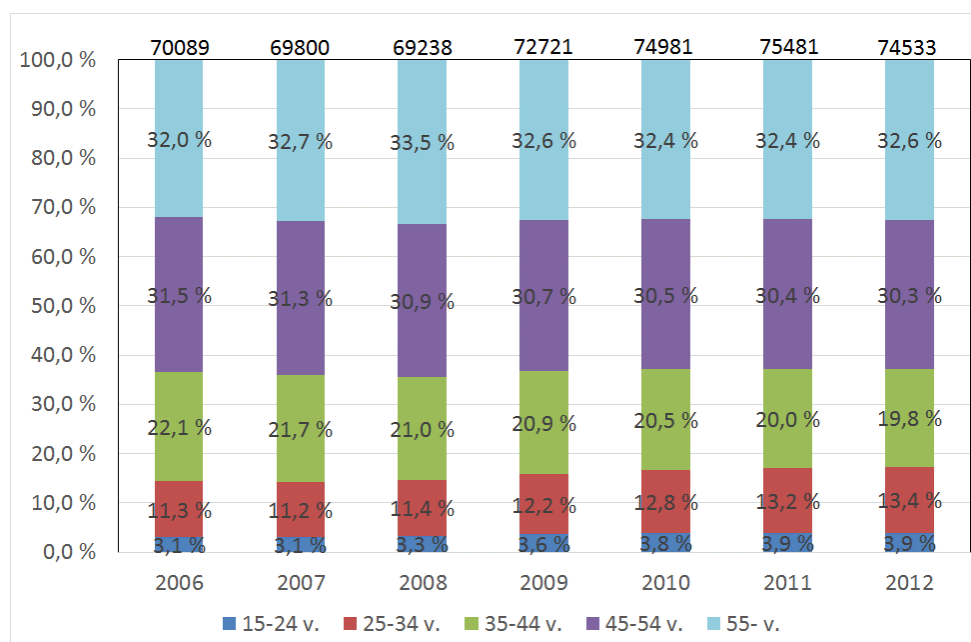
Vajaakuntoisten yleisille työmarkkinoille työllistymisen määrä oli vuoden 2012 aikana kaikkiaan 36 449, joka on samaa tasoa kuin tarkastelujakson alussa vuonna 2000 (36 381 työllistymisjaksoa). Erilaisin tukitoimenpitein työhön sijoittui vuonna 2012 kaikkiaan 21 098 vajaakuntoista henkilöä. Tukitoimenpiteitä ovat mm. palkkatuet, oppisopimukset sekä työharjoittelu ja työelämävalmennus. (TEM, 2001-2013.)

¹ Lakimuutoksen myötä vajaakuntoisen käsite on jäänyt pois lakitekstistä vuoden 2013 alusta lähtien, ja se on korvattu määritelmällä: henkilö, jonka vamma tai sairaus vaikeuttaa työllistymistä. Vielä vuonna 2012 vajaakuntoisen määritelmä oli vanhan lain mukaisesti ”henkilöasiakas, jonka mahdollisuudet saada sopivaa työtä, säilyttää työ tai edetä työssä ovat huomattavasti vähentyneet asianmukaisesti todetun vamman, sairauden tai vajavuuden takia” (30.12.2002/1295 Laki julkisesta työvoimapalvelusta 1 luku 7 § 6, kumottu 1.1.2013 alkaen lailla 28.12.2012/916).

Muistio / Simo Klem ja Harri Hietala

Kuukauden lopussa vajaakuntoisia työnhakijoita oli keskimäärin 74 533 vuonna 2012. Puolivuosikymmentä aiemmin vuonna 2007 heitä oli 69 800. Työttömiä vajaakuntoisia työnhakijoita oli 39 577 vuonna 2012, kun vuonna 2007 heitä oli 33 967. Pitkäaikaistyöttömiä vajaakuntoisia työnhakijoita oli puolestaan 13 965 vuonna 2012. Vuonna 2007 heitä oli 10 782. (TEM, 2007-2013.)

Vuonna 2012 vajaakuntoisista työnhakijoista kolmasosa (24 263) oli 55 vuotta täyttäneitä ja 30 prosenttia (22 615) oli 45–54 -vuotiaita. Viidesosa (14 746) oli 35–44 -vuotiaita. Nuoria 25–34 -vuotiaita vajaakuntoisia työnhakijoita oli 13 prosenttia (10 020) ja 15–24 -vuotiaita 4 prosenttia (2 890). 55 vuotta täyttäneiden ohella etenkin nuorten vajaakuntoisten työnhakijoiden määrä ja osuus on kasvanut. (TEM, 2007-2013.)

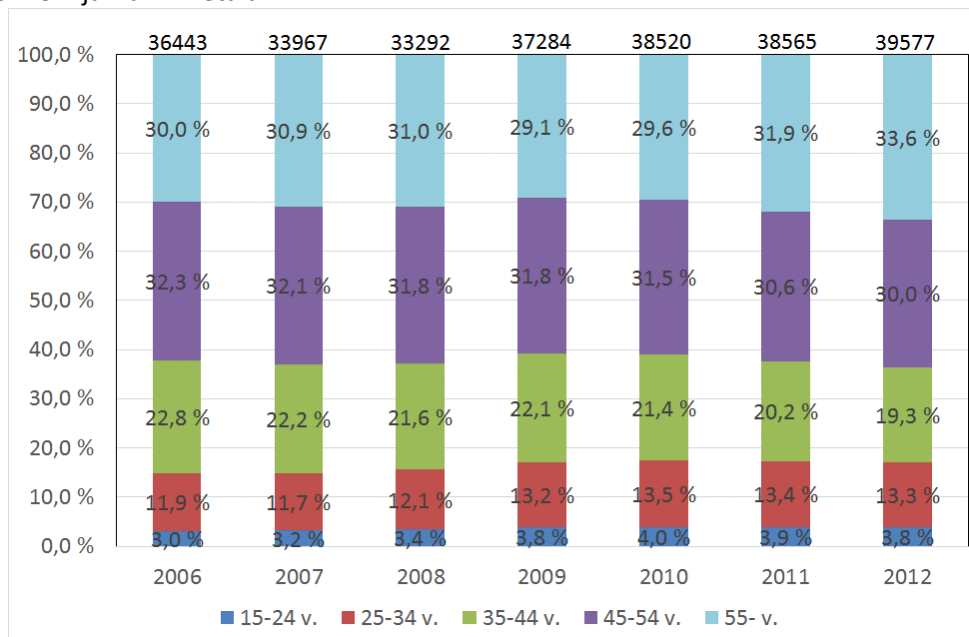

TEM (2007-2013): Vajaakuntoisten työnhakijoiden ikäjakauma vuonna 2012.

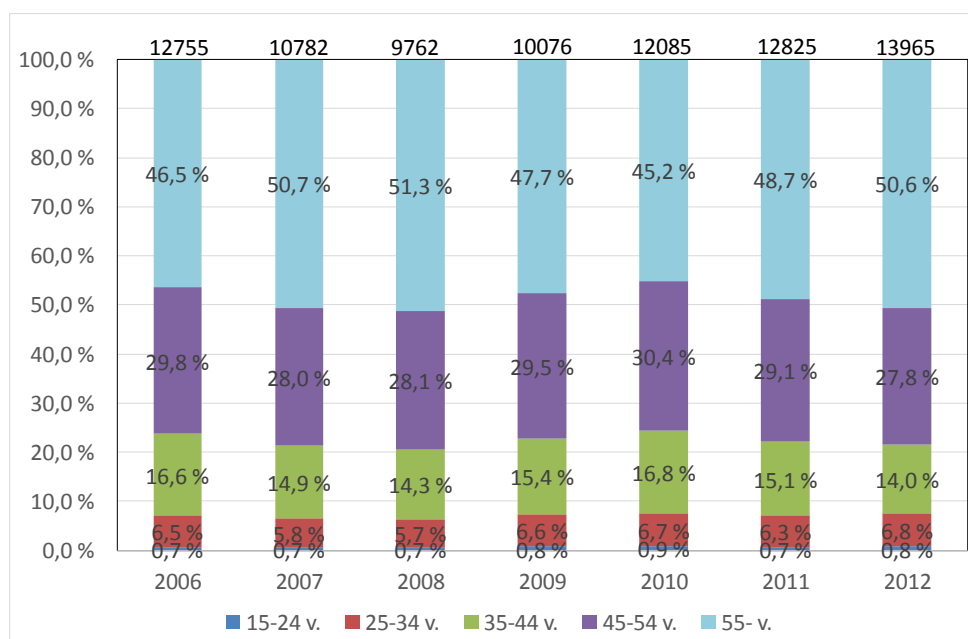
Vuonna 2012 vajaakuntoisista työttömiä työnhakijoista niin ikään kolmasosa (13 290) oli 55 vuotta täyttäneitä ja reilu neljäsosa (11 876) oli 45–54 -vuotiaita. Viidesosa (7 645) oli 35–44 -vuotiaita. Nuoria 25–34 -vuotiaita vajaakuntoisia työttöminä työnhakijoita oli 13 prosenttia (5 266) ja 15–24 -vuotiaita 4 prosenttia (1 500). 55 vuotta täyttäneiden ohella etenkin nuorten vajaakuntoisten työnhakijoiden määrä ja osuus on kasvanut. (TEM, 2007-2013.)

Vuonna 2012 vajaakuntoisista pitkäaikaistyöttömiä työnhakijoista puolet (7 067) oli 55 vuotta täyttäneitä ja 30 prosenttia (3 876) oli 45–54 -vuotiaita. Vajaa 15 prosenttia (1 960) oli 35–44 -vuotiaita. Nuoria 25–34 -vuotiaita vajaakuntoisia pitkäaikaistyöttömiä työnhakijoita oli vajaa 7 prosenttia (954) ja 15–24 -vuotiaita vajaa prosentti (109). (TEM, 2007-2013.)

Muistio / Simo Klem ja Harri Hietala

TEM (2007-2013): Vajaakuntoisten työttömien työnhakijoiden ikäjakauma vuonna 2012.

TEM (2007-2013): Vajaakuntoisten pitkäaikaistyöttömien työnhakijoiden ikäjakauma vuonna 2012.

Työkyvyttömyyseläkkeistä, kuntoutuksesta ja työpotentiaalista

Työkyvyttömyyseläkettä sai 31.12.2011 kaikkiaan 253 483 Suomessa asuvaa henkilöä. Heistä 44 509 (17,6 %) oli alle 45-vuotiaita. Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöt -pääluokkaan kuuluvien syiden perusteella työkyvyttömyyseläkettä sai 115 235 henkilöä (45,5 %) (31.12.2011). Heistä 31 807 (27,6 %) oli alle 45-vuotiaita. Em. pääluokan sisältä on erotettavissa mm. skitsofrenia, neuroosit, mieliala-, persoonallisuus- ja käytöshäiriöt -luokka, johon kuuluviin diagnooseihin perustuen eläkettä sai 89 633 henkilöä sekä älyllinen kehitysvammaisuus, jonka perusteella eläkettä sai 17 118 henkilöä.

Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyi v. 2011 kaikkiaan 25 037 Suomessa asuvaa henkilöä, joista 6 422 (26 %) oli alle 45-vuotiaita. Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöt -pääluokkaan kuuluvien syiden takia eläkkeelle siirtyi kaikkiaan 8 008 henkilöä, joista 4 039 (50 %) oli alle 45-vuotiaita. (ETK & Kela, 2012)

Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöistä kärsivät olivat vuonna 2011 Kelan suurin kuntoutujaryhmä. Kaikkiaan Kelan kuntoutusta saaneista 87 300 henkilöstä 35 200 (40 %) oli mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöistä kärsiviä. Mielenterveyskuntoutujien määrä on lähes kaksinkertaistunut 2000-luvulla. (Kela, 2012)

Työuraan perustuvaa eläkettä saa reilut 200 000 henkilöä. Heistä 5–10 prosenttia käy töissä, mutta tämän lisäksi viidesosa eli vajaat 40 000 haluaisi töihin. Neljäsosalla on vähintään kohtalainen työkyky. Pelkän Kelan vähimmäistyökyvyttömyyseläkkeen varassa on noin 60 000 henkilöä. Heistä lähes puolella on vähintään kohtalainen työkyky. Kun nämä otetaan huomioon voi arvioida työhaluisia ja -kykyisiä olevan vähintään 60 000. (Gould ym., 2010 ja Karisalmi ym., 2009.)

Noin 220 000 vammaisesta vajaa puolet haluaisi osallistua hyvinvoinnin kasvattamiseen antamalla oma panoksensa työelämäänsä. Vammaisista kolmanneksella on erinomainen tai hyvä työkyky, mutta näistä vain vajaalla 60 prosentilla on työtä.

On arvioitu, että jopa 200 000 vammaista tai pitkäaikaissairasta henkilöä voisi toisenlaisissa olosuhteissa liittyä työvoimaan (Valtioneuvosto, 2006). Linnakankaan ym. (2006) mukaan verotuksen invalidivähennykseen oikeutettujen joukossa on jopa 30 000 potentiaalista työvoimaan kuuluvaa henkilöä. Vuorelan (2008) mukaan työkyvyttömyyseläkkeeltä osa- tai kokoaikatyöhön haluavia on arviolta 30 000.

Vaikeavammaisista henkilöistä työvoimaan kuului vuonna 2002 vain 5,5 prosenttia (Linnakangas ym., 2006). Työvoiman ulkopuolella on noin 1 000 korkeakoulutuksen saanutta vammaista henkilöä (VANE, 2007). Työikäisiä kehitysvammaisia on yhteensä noin 23 000, joista noin 300 on työsuhteisessa työssä ja noin 14 000 työ- ja päivätoiminnassa (Kumpulainen, 2007). Hyvärisen ym. (2002) mukaan kehitysvammaisten työ- ja päivätoiminnassa olevista kehitysvammaisista jopa 3 500 voisi työllistyä avoimille työmarkkinoille tuetun työllistymisen palvelun avulla.

Muistio / Simo Klem ja Harri Hietala

Lähteet:

ETK & Kela (2012): Tilasto Suomen eläkkeensaajista 2011.

Kela (2012): Kelan kuntoutuspsykoterapian kustannukset kasvoivat viidenneksen 2011. Tilastokatsaus 02.03.2012.

TEM (2001-2013): Vajaakuntoisten työnvälitystilastot vuosilta 2000-2012.

Gould & Kaliva (2010): Työkyvyttömyyseläke ja ansiotyö, ETK.

Karisalmi, Gould & Virta (2009): Työkyvyttömyyseläkeläiset eri järjestelmissä, ETK.

Holm & Hopponen (2007): Vammaisten työkyky 2007, PTT.

Valtioneuvosto (2006): Selonteko vammaispolitiikasta.

Linnakangas ym. (2006): Uuden alussa vai umpikujassa? Stakes.

Kumpulainen (2007): Kehitysvammapalvelut vuonna 2004. STM.

Hyvärinen ym. (2002): Työ- ja toimintakeskukset tänään. Kehitysvammaliitto.

VANE (2007): Esitys vaikeavammaisten työllisyystilanteen selvittämiseksi 11.9.2007.

Vuorela (2008): Työtä haluaville uusia mahdollisuuksia työhön. Selvityshenkilö Mika Vuorelan selvitys, TEM.